

жовтня 2022 року). Львів. Львівський державний університет внутрішніх справ. 2022. С.273-274

2. Актуальні проблеми превентивної діяльності Національної поліції в умовах воєнного стану. Матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару (м. Дніпро, 27 квітня 2022 р.). Дніпро. ДДУВС. 2022. С 97.

3. Зінченко Д. Роль правоохоронних органів у забезпеченні стабільності і безпеки в умовах воєнного стану: досвід України. Diss. Видавець і виготовлювач Національна академія Національної гвардії України, майдан Захисників України, 3, м. Харків-1, 61001. 2024.

Кільова С.,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ

Науковий керівник: Шинкаренко І.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ТА ПОВЕДІНКИ НЕПОВНОЛІТНЬОГО КОРИСЛИВОГО ЗЛОЧИНЦЯ

Злочинність – це складне соціально-психологічне явище, яке турбує суспільство протягом століть. Розуміння причин та механізмів злочинної поведінки є ключем до ефективної профілактики та боротьби з нею. Психологічний аспект цього питання дозволяє зазирнути в глибину особистості злочинця, зрозуміти мотиви його вчинків та ідентифікувати характерні риси.

Проблема неповнолітньої злочинності є однією з найгостріших у сучасному суспільстві. Корисливі злочини, вчинені неповнолітніми, становлять особливу загрозу, оскільки свідчать про глибокі деформації особистості та соціального середовища. Розкриття психологічних механізмів, що лежать в основі такої поведінки, є необхідним для розробки ефективних програм профілактики та корекції.

Формування корисливої поведінки у неповнолітніх – це складний процес, який відбувається під впливом багатьох факторів. Одним з ключових механізмів є соціальне навчання. Діти наслідують поведінку своїх оточуючих, особливо якщо вона підкріплюється позитивними наслідками. Якщо в оточенні підлітка домінують девіантні цінності і норми, він з більшою ймовірністю прийме їх і почне діяти відповідно. Іншим важливим механізмом є компенсація. Діти, які відчувають себе неповноцінними або відкинутими, можуть намагатися компенсувати ці почуття за рахунок матеріальних благ або соціального статусу.

Науковці підкреслюють, що підлітковий вік - це період інтенсивного розвитку особистості, коли формуються не лише зовнішні прояви поведінки, а й внутрішній світ людини: її світогляд,

цінності, емоції. Оскільки підлітки ще не мають достатнього життєвого досвіду, вони особливо схильні до наслідування авторитетних для них фігур, що може як позитивно, так і негативно впливати на їхнє формування.

Важливе значення в генезисі формування злочинної поведінки дітей має така психологічна особливість, як тривожність (неспокій). Її розуміють як відчуття загрози з боку оточення, підсвідому невпевненість індивіда у своєму праві на існування. Витоки виникнення тривожності (неспокою) – стосунки в сім'ї. Тривожність як риса психічного складу особи виникає на ґрунті емоційного нехтування дитини батьками, особливо матір'ю. Відсутність батьківської (насамперед, материнської) любові чи її недостатність призводить до затримки психічного розвитку дитини, ускладнює її соціальну адаптацію. Відсутність тепла в сімейних стосунках, емоційної підтримки, взаєморозуміння з батьками призводить до того, що «місток» між маленькою людиною та суспільством/сім'єю стає зруйнованим[1].

Аналіз дитячої корисливої злочинності вказує на наявність як об'єктивних, так і суб'єктивних факторів, які підвищують ризик девіантної поведінки серед неповнолітніх. До об'єктивних факторів належать соціально-демографічні характеристики, зокрема, вік (молодший віковий період пов'язаний з вищим рівнем вразливості) та соціальне середовище (міське середовище містить більше соціокультурних ризиків порівняно із сільським). Крім того, функціональна неспроможність сім'ї є вагомим предиктором девіантної поведінки неповнолітніх[2, с. 207].

Отже, проблема неповнолітньої злочинності є комплексною і вимагає спільних зусиль сім'ї, школи, суспільства. Для ефективної профілактики та корекції девіантної поведінки необхідно:

1. Створити сприятливі умови для розвитку підлітків: забезпечити доступ до якісної освіти, організувати дозвілля, створити умови для самореалізації.

2. Зміцнювати сім'ї: надавати психологічну допомогу батькам, проводити профілактичні заходи серед сімей, які перебувають у складній життєвій ситуації.

3. Розвивати соціальні навички у підлітків: вчити їх спілкуватися, вирішувати конфлікти, брати на себе відповідальність.

4. Співпрацювати з освітніми закладами: проводити профілактичні бесіди, тренінги, залучати психологів до роботи зі школярами.

5. Забезпечити ранню діагностику та втручання: виявляти підлітків, які перебувають у групі ризику, і надавати їм необхідну допомогу.

Розуміння психологічних особливостей формування особистості та поведінки неповнолітнього корисливого злочинця є необхідною умовою для розробки ефективних програм профілактики та корекції девіантної поведінки.

Список використаних джерел

1. Рудик М.М. Психологічні особистості та поведінки формування неповнолітнього корисливого злочинця. URL: file:///C:/Users/Hozyain/Downloads/482%D0%A2%D0%B5%D0%BA_96-975-1-10-20171107.pdf

2. Тичина Д.М. Психолого-правові засади попередження корисливої злочинності дітей : дис. ... канд. юрид. наук : 19.00.06 Тичина Дмитро Михайлович. К., 2010. 207 с

3. Ківенко Н.В. Девіантна поведінка: сучасна парадигма. Н.В. Ківенко, І.І. Лановенко, П.В. Мельник. Ірпінь : Акад. держ. податк. служби України, 2002. 240 с

4. Диса О.В., Шинкаренко І.О. Психологія девіантної поведінки : навч. посіб. О.В. Диса, І.О. Шинкаренко. Дніпро. ДДУВС. 2024. 77 с.

Ковалевська Д.,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ

Науковий керівник: Шинкаренко І.

ПСИХОЛОГІЯ СУДОВОГО ПРОЦЕСУ: ЕМОЦІЇ, СТРЕС І ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ

У сучасному світі правосуддя важливість психологічних аспектів судового процесу важко переоцінити. Судові слухання – це не лише формальна процедура, але й складний соціально-психологічний феномен, у якому емоції та стрес відіграють ключову роль у прийнятті рішень. Учасники процесу – судді, адвокати, свідки та підсудні – всі вони піддаються впливу емоційних станів, що може суттєво змінювати результати судових розглядів.

Дослідження показують, що емоційний фон судового процесу може впливати на об'єктивність суддівських рішень, на сприйняття свідчень, а також на ставлення учасників до процесу. Вивчення цих аспектів дозволяє не лише зрозуміти механізми прийняття рішень, але й розробити рекомендації для покращення ефективності правосуддя. У цьому контексті важливо розглянути, як стрес і емоції впливають на психіку учасників, а також які психологічні стратегії можуть бути використані для зниження негативних впливів.